

Секція IV

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ТА ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: СУПЕРЕЧЛИВЕ ПОЄДНАННЯ ЧИ ВИГРАШНА СИТУАЦІЯ?

Баранник Олена Юріївна,

кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри документознавства, українознавства та інформаційної діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна

Богуславська Лариса Георгіївна,

кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри документознавства, українознавства та інформаційної діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна

ФІЛОЛОГІЧНА ОСВІТА ЯК СКЛАДНИК СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Філологічна складова в освіті є одним з найдавніших та фундаментальних чинників. З одного боку, традиційним спрямуванням філологічної підготовки завжди була спрямованість на розвиток мовних та літературних компетенцій, що, своєю чергою, давало змогу досліджувати багатогранність мови та літератури, а також вивчати особливості взаємовпливу процесів творчості через слово і суспільних процесів. З іншого боку, реалією сучасного цивілізаційного етапу суспільного буття є той факт, що інформація стала основним джерелом виробництва, культурного розвитку і навіть влади. Новітні інформаційні технології забезпечують збір, зберігання і аналіз величезних обсягів даних, а тому вміння працювати з інформацією вже сьогодні стало одним з ключових умінь для успіху в інформаційному суспільстві. Базовою настановою нового підходу до філологічної освіти сьогодні має бути формування критичного мислення та комунікативних умінь.

Суттєві цивілізаційні зсуви, посилені в нашій державі трагічним контекстом війни, яка триває вже другий рік, позначаються на житті суспільства на всіх рівнях. Вищі навчальні заклади в контексті цих процесів відповідають вимогам часу і переформатовують не лише окремі курси, а й самі способи організації навчального процесу. Університети та академії справді перетворюються на осередки універсальної людинотворчості, поєднуючи класичні та надсучасні освітні тренди у своїй роботі. Зокрема, у Придніпровській державній академії будівництва та архітектури вирішили започаткувати освітньо-професійну програму 035 «Українська мова та література й іноземна мова».

Основною метою створення такої програми стала «підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних та соціально відповідальних фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці, з міцними національними і загальнолюдськими цінностями, спроможних зміцнити гуманітарну складову України та сприяти її інноваційному розвитку» [2, с. 7].

Варто наголосити на тому, що філологія як складова гуманітаристики у час серйозних загроз українській національно-культурній ідентичності стоїть в авангарді просування національних і демократичних цінностей, адже «розвиток гуманітарної сфери, яка спрямована на забезпечення духовного життя людини і суспільства, складається із сукупності галузей, що орієнтовані на максимальне розкриття потенціалу кожної людини і соціуму в цілому, розвиток творчих й інтелектуальних здібностей особистості, збереження культурного різноманіття шляхом запровадження державної гуманітарної політики» [3, с. 94].

Філологічна освіта в сучасному світі відіграє важливу роль з кількох причин.

1. Збереження та розуміння культурної спадщини. Робота з текстами рідної культури та з найвідомішими текстами народів світу допомагає розуміти культурну спадщину різних народів і досліджувати розвиток світової та національної світоглядної системи. Вивчення мов, літератури, мовознавства і літературознавства та інших аспектів філології дає змогу пізнати та проаналізувати літературні твори, мовні конструкції, культурні цінності і традиції, що передаються через покоління.

2. Розвиток мовних та комунікаційних навичок. Філологічна освіта сприяє розвитку мовних і комунікаційних навичок. Вивчення різних мов та стилістичних особливостей розширює можливості ефективної комунікації, формує розуміння міжкультурних відмінностей та їх плідної взаємодії.

3. Формування критичного мислення. Філологічна освіта навчає критично мислити й аналізувати текстові матеріали. Вивчення літератури, філософії, лінгвістики та інших галузей філології розвиває навички критичного аналізу, оцінки доказів, аргументації та критичного мислення.

4. Міжкультурна комунікація та толерантність. Філологічна освіта сприяє розвитку міжкультурної компетентності, тобто здатності ефективно спілкуватися з представниками інших культур і поважати їхні традиції та цінності, що важливо для побудови глобального світу.

5. Професійна підготовка. Філологічна освіта відкриває широкий спектр професійних можливостей. Випускники філологічних спеціальностей можуть працювати як викладачі, перекладачі, редактори, журналісти, копірайтери, мовні консультанти, культурні менеджери. Сьогодні з'являється багато інших професійних напрямів, де є потреба в працівниках, які мають добре розвинені мовні та комунікаційні навички.

Сьогодні загальноприйнятою стала думка про те, що «навички грамотності й математичних дій формують основу для розвитку когнітивних

навичок вищого рівня, таких як аналітичне міркування, та необхідні для доступу й розуміння конкретних сфер знань» [1, с. 295]. Якщо значущість логіко-математичного мислення в системі освіти повернули на чільне місце, то філологічна та історична складова для освітнього рівня поки що не знайшла належного рівня осмислення. Витіснення на периферію гуманітарного складника загрожує знищенням основного ресурсу – людяності. Для нього не існує єдиної формули і чітких критеріїв обрахування, але треба мати на увазі, що йдеться про здатність співпереживати, солідаризуватися і визначати ціннісні орієнтири для будь-якої людської спільноти (від родини до всього людства). Людяність є основою етичних принципів і визначає наше ставлення до індивіда, спільноти і світу в цілому. Додамо до цього ще й визначальну роль впевненого розуміння ціннісної природи життя під час небаченої раніше інформаційної війни, засилля фейків та ППСО в інформаційному просторі.

Той факт, що філологічні спеціальності почали відкриватися в технічних вищих навчальних закладах України, свідчить про те, що реальні кроки на шляху до формування фахівців нового типу набирає обертів. Для сучасного студента можливість отримувати паралельно другу освіту у своїй альма-матер – це шанс мати перспективний комплекс знань. Поєднання технічних та філологічних навичок є основним у запровадженні, розвитку та використанні штучного інтелекту. Таке поєднання робить випускника вишу універсальним працівником, здатним виявити себе в різних галузях, таких як комп'ютерна лінгвістика, локалізація програмного забезпечення, технічне письмо, веб-розробка або дизайн, медіа і комунікації, а також у викладанні технічних або мовних предметів. Поєднання технічних та філологічних знань може сприяти інноваційній та науковій діяльності, відкриваючи широкі перспективи для досліджень технології оброблення природної мови, створення нових інтерфейсів та програм, аналізу текстових даних, розроблення нових методів перекладу або нових форм дослідження взаємозв'язків мови і культури.

Отже, філологічна освіта відіграє важливу роль у збереженні культурної спадщини, розвитку мовних та комунікаційних навичок, культурній медіації, формуванні критичного мислення та підготовці до професійного розвитку, що має велике значення для особистісного розвитку, соціальної взаємодії та успіху в професійній сфері.

Література

1. Круглов В. В. Формування сучасних навичок як ключовий аспект євроінтеграційного процесу. *Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти*: збірн. тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 25 жовтня 2022 р.). Київ: Інститут освітньої аналітики, 2022. С. 294–296. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/book-of-abstracts_ssi-iea_2022.pdf

2. Освітньо-професійна програма «Українська мова та література й іноземна мова» СВО ПДАБА – 0356-2023. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/06/OPP-Mova.pdf>
3. Стельмащук Ю. І. Державне регулювання розвитку соціально-гуманітарної сфери: термінологічний інструментарій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 93–97. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/20_2016/22.pdf